

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. *no 12* Fylke: *Telemark*
 Tilleggsspørsmål nr. Herad: *Sauvidae*
 Emne: *Gammal Engkildtun* Bygdelag: *Faryggygda*
 Oppskr. av: *Jens P. Faryg* Gard: *Faryg*
 (adresse): *Faryg st.* G.nr. *6* Br.nr. *1*

- A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *av rigen voinse*
 B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Din nytta ordet *orda eng*, og *utslaatter* i den tida da di brukte og slaa *utslaatter*, men og slaa *utslaatter* tror jeg for det meste er slutt her, ordet *ekre* er ei kjent uttrykk her, myekre kalles første aars eng, og den bestod for stor del av det vi nu kaller for *ulpas*, saant som syne *preslekrajer* og mange andre sorter, annet aars eng var mere rent *vollhåi*, saa det var det di kalle for *lykeng*, ellers var det mest gamle valler da det var lite myekre per aar, *allegge* var uttrykk for ei *ekre* som skulde legges igjen til myekre. Paa *utslaatter* var det stor *forryl*, enkelte var mye *håi* paa, det var hest *størhåi*, og dette og slaa, mens det kunde vere store bakker hvor det var hardt at faa staat grasset av f. e. *pinbakker*. til at slaa med brukte di mest *langorr*, slutov tror jeg ikke har vort brukt her, inoen *utslakning*, i mans minne.
2. Paa den tid di brukte og slaa *utslaattene* saa slog di dem nok hvort aar saa det fikk nok ikke anledning til at vekse *kratt*, og vaksdet noe saa var det vel helst i *Hantsane* og da blev det nok ikke større *kranta* en at di bare kasta det inderfor *slaattuv*. *Steinor* som ikke var

større en cir mann kunne bære dem
blev nok sikkert bæret nek, men større blev
liggende

3 Hvis der voks mose i enge saa var det nok
og plæie den ned og gjøre aaker der, med hen-
syn til grasfri saa maatte di frø som di
søpne op paa ladegulvene, og det bestod mest
av ukrasfri da ukrasst møket først saa det
dræsset mest naar di fik det i laden,
forresten saa avle di aldrig kulturfri og ikke
var der saadant i handelen dengang.

4 Naar di dybte myr saa kaste di op grøfter
med visse mellemrom, efter at ha renset op
hovedgrøften, stykkene mellem grøftene kalle
di Dikker, grøftene blev aldrig igjenslakt
di var opne og blev renset af naar det lønges,
og paa vassjukt eng ta di grøfter av steini
som di kalle haldiker, og di er der man-
ge av som man kan finne i den dybte
marka, men saant som vatning har jeg
aldrig hørt her har nok brukt.

5 Ei tid brukte di og overgødste et stykke
eng, men det er slett fer lenge siden, men
hvor gammel den gjødslingsmaate er
iemiellig og si, men i 1870-80 åra husker
jeg di drev lit med det, di kjørte ut kjøpodsse
lidtlig om vearen naar snøen var gaab og bris-
te trefouer som til almindeli igjenteg og
saa laa den der i sol og regn til vaeronna
var over og da var den gjerne tørr da kjørte
di den ind i gjødselbingen igjen hvor den
blev liggende til neste vaar, det var bare
en liten del av gjødsla di brukte til over-
gjødsling, til trefouer brukte di vist
aldrig overgjødsling andet en det kiene ta
etter sig naar di heita der efter slakten.

6. Noe særskilt navn paa kvi som vart dyrka paa saadane stpkker som vart overgjødsla her jeg aldrig hørt her, al den tid det var nesten gaat av bruk med overgjødning her i min tid.
7. Om di satte huse stikk av gjødsla skulde brukke nedover jordene med serlig henblikk her paa vet. jeg ikke, men som læreriget er laga her blev det alltid helding fra utkrimsaa gjødselevatnet raut nedover jorden, og det kalte di „hvedebrekken“, og den satte di stor pris paa da di der fikk lit grønt lidelig, og hvedebrekken spreide di utover saa godt di kunde ved grave smaa grøtter utover, noe særskilt navn paa kvi som vart der har jeg ikke hørt her, uaktvane maatte di nok ^{lage} det var nødvendig uanset om det gjødsla nedenfor eller ei.
8. Tunga gjødsla di om vaaren her saasom snøen var gaat, di brukke samme redskap som ved akegjødning, di kjøste gjødsla ut og la den i smaa haugar, og saa breide di den utover med en greip av tre med tre binder av godt asker ~~tr~~ og den brukte di ogsaa til at lesse paa med i gjødrelayinga den slags greipar har di nok brukk saa langt tilbake i tiden at det er uraad og faa greie paa naar di begynte med den.
- Kan huske den første staalgreipen di hadde her paa gaarden, og den skulle vere kjøpt omkring 1860 åra.
9. Di brukte aa la husdyra beite paa gjødsla mark baade høst og vaar, men det var mangel paa for, høste aldrig at di

4

revnte om at det var til fordel for
enga, men di rekna nok med at ho var
til fordel for dyra, det var nok enkelte
stykker som blev spart for beiting, men
stort seet beita di overalt, især om høsten
10. Naa blir det aldrig beita om vaaren, det
er gaat av bruk til efter hvert i mange aar
siden Høstgjødslen kom i bruk har zo-
arlingane fordublet sig flere ganger saa
di har ikke haft bruk for at beite om
vaaren, derimod beiter di om høsten
da der som regel er suer haa, og naar di
da far over med Høstgjødsel om vaaren efter
saa holder enga sig godt vedlike i flere
aar.

11. Kan aldrig huske at di staaet utover den
gjødsla som dyra la efter sig paa beite-
her i bygda, hvis noen har gjort det saa maa
det være svært lenge siden, har aldrig hørt noe
om det.

12. Naar Kreatura gjør paa beite saa overnatte
di i sommerfjøs, og slike sommerfjøs var
gjerrne bygd i kanten av beitemark og dyr-
ka mark slik at di brukte gjødsla paa den
dyrka marka, det var nok noen enkelte som
harde i fjøs lengere inne i skogsmarka hvor
der var beitemark og hvor det var vanske-
lig at komme framtil, og den gjødsla la endel
paa beitet, men for det meste saa gjøtke di den
heim, ^{per vinterfjøs} og brukte den paa den dyrka marku
i vaaren.

13. Kreatura overnatte alltid i fjøs her, der
kunne være inngjerdet et stykke ved sommer-
fjøs som di kalte Kve Kvea, men di brukte

2657

alltid og ha di i hus i sommertid om natten.
Slike innhegninger til at flytte har jeg ikke
hørt noe om her.

20 For lenge siden hadde hver gård sin seter
som laa cir 2 a 3 Km opa gaarden, og her nevnte
av seter den dag idag, men di er nedlagt
for saa lenge siden at det er ingen som kan
húske driftsmaaten di brukte der nu

21 Det eneste man kan húske di gjødsle
med var aske, den tok di vare paa, og huske
teforer tidlig om vassens paa eng, og det var
teforer hvor det kunde gro efter den
gjødslingen.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEHUSEM.
BYGDØY

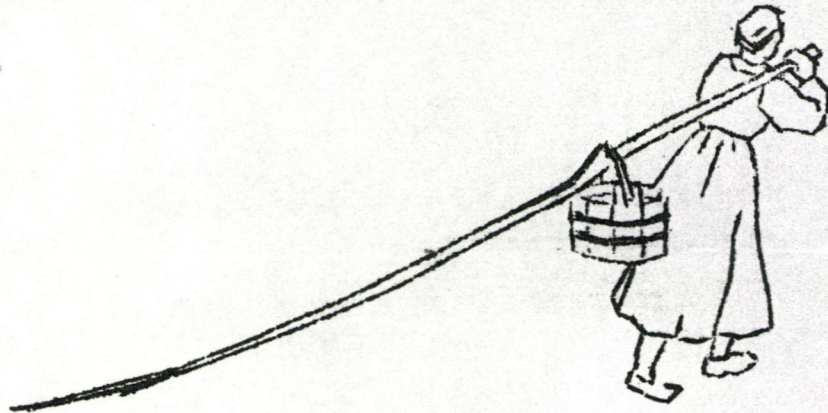
2684

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbøring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjukt at vatnet ikkje skvampla over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bora vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ? *nei*

Har ein bruka kumøkk til brensel ? *nei*

*Den slags vasberning kjenner men ikke
til her, men det er trolig at den slags vasberning
maatte vere praktisk tilover di brukte
Bakkane i Tinn*